

Handläggare
Eva-Lena Eirefelt
Telefon: 08- 508 36 267**Till**
Äldrenämnden
22 oktober 2024

Remiss av klimathandlingsplan 2030

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS 2023/416

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande klimathandlingsplan 2030 och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget om klimathandlingsplan 2030 till äldrenämnden med flera. Klimathandlingsplan 2030 är ett styrdokument för Stockholms stads hela organisation som konkretiserar hur de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet ska kunna nås.

Klimatförändringarna är ett allvarligt och växande hot mot mänskligheten. Klimatkrisen är tätt sammanlänkad med förlusten av biologisk mångfald och behöver därför hanteras tillsammans.

Stadens klimatarbete ska ske i fem utpekade omställningsområden vilka är:

- Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
- Utveckla ett klimatpositivt energisystem.
- Driva på för hållbara och fossilfria transporter.
- Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart.
- Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

Äldreförvaltningens bedömning är att förslaget till klimathandlingsplan 2030 möter ambitionerna i budget 2024 som innebär att stadens ska vara ledande i klimatomställningen och svara upp mot internationella åtaganden.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget om klimathandlingsplan 2030 till äldrenämnden för yttrande senast den 25 oktober 2024. Bland de övriga remissinstanserna finns stadens samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och råd, ett tjugotal organisationer med fokus på klimatet, ett antal privata företag samt kranskommunerna.

Ärendet

Klimatförändringarna är ett allvarligt och växande hot mot mänskligheten. Klimatkrisen är tätt sammanlänkad med förlusten av biologisk mångfald och behöver därför hanteras tillsammans. Stockholm är en stad som tar ansvar för att minska sitt globala klimatavtryck. Det gäller både utsläppen som sker i Stockholm och de utsläpp som sker utanför staden som orsakas av konsumtionen. Staden har höga ambitioner, samtidigt påverkas de lokala utsläppen av beslut som sker av en mängd aktörer såväl nationellt, inom EU och globalt.

Stadens Miljöprogram 2030 anger de klimatmål som ska nås för Stockholms klimatomställning. De övergripande klimatmålen är en rättvis och inkluderande omställning och ett Stockholm utan globalt klimatavtryck. Under dessa finns även delmål. Klimathandlingsplan 2030 är ett styrdokument för Stockholms stads hela organisation som konkretiserar hur de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet ska kunna nås.

Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck innebär att utsläppen av växthusgaser inom stadens geografiska område ska minska kraftigt, samtidigt som koldioxid behöver fångas in och lagras istället för att cirkulera. Det innebär även ett ansvar att minska de utsläpp som uppstår i andra delar av världen till följd av konsumtion från verksamheter och invånare i Stockholm. Konsumtionen måste minska till hållbara nivåer och beteenden, materialval, konsumtionsmönster och affärsmodeller behöver utvecklas och förändras för att möjliggöra cirkulära flöden. Stockholms stad ska dessutom vara en förebild för en rättvis och inkluderande klimatomställning.

Stockholms stad har länge arbetat framgångsrikt med klimatfrågan. Sedan 1990 har utsläppen av växthusgaser från energianvändning och transporter inom Stockholms geografiska yta minskat med cirka 70 procent räknat per invånare. Stora utmaningar återstår i att ställa om transportsektorn, att fasa ut den fossila plasten och att fånga in och lagra koldioxid som annars skulle cirkulera i atmosfären. Dessutom höjer Stockholms stad ambitionen ytterligare genom att öka fokus på att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Utsläppen förknippade med konsumtionen är mer än fem gånger

större än utsläppen från energianvändning och transporter i Stockholm.

För att klara klimatomställningen och vara en förebild krävs att förändringar sker inom ett brett område. Teknik, infrastruktur, regelverk, beteende och affärsmodeller behöver utvecklas i samarbete med näringsliv, akademi, civilsamhälle och invånare.

Stadens klimatarbete ska ske i fem utpekade omställningsområden vilka är:

- Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
- Utveckla ett klimatpositivt energisystem.
- Driva på för hållbara och fossilfria transporter.
- Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart.
- Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

Dessa områden är identifierade utifrån stadens arbetsprocesser och syftar till att åstadkomma den kraftsamling som krävs för att klimatmålen ska kunna nås. Att arbeta i omställningsområden syftar bland annat till att utveckla och stärka samverkan mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser inom stadens organisation. Samverkan behöver även ske med näringsliv, akademi, andra offentliga aktörer och civilsamhälle för att nå de högt ställda klimatmålen.

Omställningsområdena beskrivs i varsitt avsnitt. Längst bak i handlingsplanen listas sedan cirka 130 åtgärder, fördelade på de fem omställningsområdena, som syftar till att bidra till att nå klimatmålen till 2030. För varje åtgärd finns ansvariga nämnder och bolagsstyrelser utpekade. Eftersom stadens klimatmål är mycket ambitiösa, och omvärlden är föränderlig, behöver portföljen av åtgärder kontinuerligt vidareutvecklas. Nya åtgärder kommer successivt att genereras inom de fem omställningsområdena. I stadens budget- och uppföljningsprocess hanteras de åtgärder som redovisas i denna klimathandlingsplan, liksom förslag på tillkommande åtgärder.

Klimatomställningen innebär stora investeringar inom transportsektorn, avfallshantering, stadsutveckling, energi- samt vatten- och avloppssystem. Staden behöver jobba aktivt med att söka externa finansieringskällor från staten och EU, särskilt i de fall där satsningarna inte kan finansieras av högre intäkter eller lägre kostnader. Ambitionen är att staden ska nå de högt uppsatta klimatmålen men också vara ett internationellt föredöme som inspirerar andra städer

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom administrativa avdelningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen

den 16 oktober 2024. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 15 oktober och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 17 oktober.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningens bedömning är att tjänsteutlåtandet inte har någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män

Förvaltningens synpunkter och förslag

I kommunfullmäktiges budget för 2024 framgår att Stockholm ska vara en grön och fossilfri stad som leder en rättvis klimatomställning. Staden ska leva upp till de åtaganden som gjorts i internationella sammanhang med utgångspunkt i Parisavtalet. Stockholms stad ska vara klimatpositivt senast år 2030 och fossilfritt 2040. Klimatpåverkan från konsumtion ska halveras till 2030.

Äldreförvaltningens bedömning är att förslaget till klimathandlingsplan 2030 möter ambitionerna i budget 2024 som innebär att stadens ska vara ledande i klimatomställningen och svara upp mot internationella åtaganden.

Förvaltningen arbetar på olika sätt för att bidra till att staden ska vara en grön och fossilfri stad som leder en rättvis klimatomställning. Förvaltningen deltar, under ledning av stadsledningskontoret, i arbetet med revideringen av stadens matstrategi "God, hälsosam och klimatsmart mat".

Förvaltningen vann år 2023 pris i Framsteget i samarbete med flera förvaltningar och bolag för arbetet med att utmana befintliga arbetssätt och hållbarhet ur flera perspektiv. Resultatet har inneburit en minskad påverkan på miljö och klimat, genom en reducerad och medveten plastförbrukning och kemikalieanvändning bland annat på Väderkvarnens vård- och omsorgsboende.

Miljöförvaltningen och äldreförvaltningen har en gemensam webbsida Hållbar äldreomsorg. Där finns det vägledning, stödmaterial och goda exempel som vänder sig till vård- och omsorgsboenden. Äldreomsorgen använder stora mängder engångsmaterial och här finns vägledningsmaterial som ger konkreta tips på hur verksamheten kan utföra ett förändringsarbete vid köksarbete, städning, tvättning och omsorgsarbete. På webbsidan finns de checklistor som kan användas vid matsvinnsmätningar. Det finns även två korta filmer att visa för personal. En om varför mätning av matsvinn är viktigt och en film som visar hur man praktiskt gör. [Hållbar äldreomsorg - Stockholms stad \(leverantor.stockholm\)](https://www.stockholm.se/tema/hallbar-aldreomsorg)

Förvaltningen sammanställer den årliga mätningen av matsvinnet. Mätningen sker en eller två gånger per år under en femdagarsperiod. De verksamheter som främst mäter sitt matsvinn är vård- och omsorgsboenden. Totalt under året 2023 hade 11 stadsdelsförvaltningar gjort matsvinnsmätningar. Både tallriksmatsvinn (den mat som finns kvar på tallriken) och serveringsmatsvinn (den mat som finns kvar i kantiner/serveringsskålar) har minskat sedan mätningarna startade.

Förvaltningen arbetar även med en aspekt av lokal klimaträttvisa genom att skydda samhällets mest sårbara grupper mot klimatförändringar där en sådan sårbar grupp är äldre. Ett exempel är att vidta åtgärder för att minska de äldres utsatthet för värmeböljor. På stadens webbsida för leverantörer och utförare finns rekommendationer för hur verksamheter inom bland annat äldreomsorgen bör agera före och vid en värmebölja.

I klimathandlingsplanen sammanfattas ett stort antal åtgärder (130 stycken), med utpekade ansvariga nämnder och bolagsstyrelser, som ska bidra till att nå klimatmålen fram till år 2030. En del av åtgärderna har alla nämnder och bolagsstyrelser huvudansvar för.

Förvaltningen tycker det är bra att ansvaret tydliggörs.

Äldrenämnden har, tillsammans med andra nämnder och styrelser huvudansvar för sju åtgärder och delansvar för fyra åtgärder.

De åtgärder där äldrenämnden, tillsammans med andra nämnder och styrelser, har huvudansvar är följande:

- Säkerställa att berörd personal har erforderlig kunskap om energibesparingsåtgärder i sin verksamhet.
- Genomföra kartläggning och redovisning av nämndens utsläpp av växthusgaser från inköp med syfte att ta fram åtgärder för att halvera utsläppen till år 2030.
- Genomföra kartläggning och redovisning av nämndens utsläpp av växthusgaser från inköp med syfte att ta fram åtgärder för att halvera utsläppen till år 2030.
- Utredda hur måltider med 1.25 kg CO₂e per kg livsmedel kan komponeras för stadens olika verksamheter samt utreda vilka stödverktyg som krävs.
- Implementera och etablera systematiskt arbete för att minska klimatpåverkan från livsmedel och måltider i stadens verksamheter.

- Genomföra åtgärder för att minska matsvinnet samt följa upp med årlig mätning. Respektive verksamhet redovisar vidtagna åtgärder samt utvärderar effekter av dessa.
- Etablera systematiskt arbete för att minska användning av förbrukningsartiklar i plast och öka utsortering av verksamhetsavfall (inklusive plastförpackningar) i stadens verksamheter.

De åtgärder där äldrenämnden, tillsammans med andra nämnder och styrelser, har delansvar är följande:

- Utredda hur stadens hyresavtal kan ge incitament till energieffektiviseringar för både fastighetsägare och hyresgäster.
- Utredda förutsättningar och organisation samt införa en stadsövergripande stödfunktion för mat- och måltidsfrågor kopplade till klimat, näringsriktighet, ekologi, försörjningstrygghet och näringsliv.
- Uppdatera stadens matstrategi samt inkludera en stadsgemensam mat- och måltidspolicy i syfte att enhetligt styra mot klimatmål, närings- och folkhälsoaspekter. Ta fram tillhörande och vägledande och utbildande material och utbildningsinsatser.
- Ta fram och sprida vägledande material och stöd till Stockholms stads verksamheter om hur de kan bidra till en minskad användning av förbrukningsartiklar i plats och ökad utsortering av verksamhetsavfall (inklusive plastförpackningar).

En del av åtgärderna har alla nämnder och bolagsstyrelser huvudansvar för, se åtgärdstabellen i klimathandlingsplanen.

I stadens budget- och uppföljningsprocess konkretiseras och hanteras de åtgärder som redovisas i klimathandlingsplanen, liksom förslag på tillkommande åtgärder. Analyserna och tillkommande förslag på åtgärder från de respektive omställningsområdena sammanställs årligen under våren för att sedan kunna ingå i respektive nämnders och bolagsstyrelser budgetunderlag och inriktning följande år. Dessa ligger sedan till grund för den budget som beslutas av kommunfullmäktige under hösten. På så sätt kopplas arbetet i omställningsområdena ihop med stadens budgetprocess, som är styrande för nämnders och bolagsstyrelser verksamhetsplaner. Förvaltningen anser att detta arbetssätt innebär att styrning, genomförande och uppföljning blir tydligt och integrerat i stadens system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi, ILS.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande klimathandlingsplan 2030 och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Patric Rylander
Äldredirektör

Erika Cederlöf
Avdelningschef

Bilagor

Klimathandlingsplan 2030, remissversion 28 juni 2024